

AR EFESIO

Ar he'mi bi 'yot'a ar Pablo bi mëmpa ya me Efeso

Ar nzengwa

1 Nuga dar Pablo ár mpotegi ar tsi Hmu Hesukristo, ngetho njap'u xki ko ár mui Jö bi 'ñexkagi nga pepabi. Di peñ'ahu nunar he'minu gar menguhu Efeso, gi nkuhu ne gi teñhu ar tsi Hmu.

2 Jö ma Dadahu ne ma tsi Hmu Hesukristo da 'ra'ahu n'ar hogam'ui ne da hwék'ahu yá ñho.

**Jö xa jöpa nu'u togo ñ'emui
ar tsi Hmu Hesukristo**

3 Ga ndöñhu Jö ár Dada ar tsi Hmu Hesukristo, togo xi 'rakagihu gatho ya jöpi xi 'wegagihu mhet's*i*, ngetho di n'at'wihu ar tsi Hmu Hesukristo.

4 Nú'mu hinxki hoktho ar ximhai, Jö xki hwankagihu nga n'at'wihu ar tsi Hmu, ne njap'u nda t'axkagihu, ne hinte ma ts'oki nga pe'su hár nthandi'ö.

5 Jö pe'sa n'ar döta mhöte, ne xki hnuts'i nda tedegihu hár ndöte ar tsi Hmu Hesukristo, ngetho njap'u xki beñ'ö.

6 Nö'ö bi ko ár mui ba pëhna ár hmöka T'u bi tedegihu, ne njap'u xa

ga ndömfu ár thuhu ga beñhu ár nhwéki bi 'rakagihu.

7 Bi mehna ár T'u, bi nö'ma ár ji bi pumga ma ts'okihu, ne bi gutka ma thaihu. Njap'u bi zimgagihu hár 'ye ar ts'oki, ngetho xa döta ár nhwéki Jö.

8 Xa bi hwégagihu n'ar hoga mfeni ne n'ar döta mfödi.

9 Ne bi za da pöhu nö'ö himi tsa nda fö mam'et'o, tema xki ko ár mui Jö nda 'ygt'e. Gese xki benga njap'u,

10 nda njapa ar tsi Hmu Hesukristo nda ndö, di huxa mañö gatho nu'u bi 'bu mhets'i ne gatho nu'u 'bukwa har ximhai. Njap'u ma da thogi nu xta zonga ar pa xi hñuxa Jö.

11 Jö xki beñ'ö nda hñuxkagihu nga höñhu yá ñho, ngetho di n'at'wihu ar tsi Hmu. Ha Jö ot'a gatho nö'ö xi benga hár mui.

12 Jö bi hwankagihe m'et'o nga jamfihe ar tsi Hmu Hesukristo ne njap'u nga ndömfu ár thuhu.

13 Ne nu'ahu xka 'yoxu ar mhö majöni, nunar mhöñu nonga ri mpohohu. Ne nga jamfihu ga n'at'wihu ar tsi Hmu Hesukristo, bi thus'ahu ár Hñö Jö ha ri muihu ngu

n'ar nthixt'i yá meti'ihu Jö, ngu xki ñöttagihu.

¹⁴ Ár Hñö Jö gehnu ngu n'ar ñho xi m'et'ogihu yá bötsigihu Jö, honse ga tq'mhu da zo ar pa da zixkagihu n'agittho ma ga 'buwhihu. Gatho xi 'yot'a Jö, ne njap'u nda t'e'spabi ár nsu.

Ar Pablo ədi da t'umba ar hoga mfödi ne da sokwa yá də ya gamfi

¹⁵ Jange nuga nú'mu nda əde xka jamfihu ar tsi Hmu Hesukristo, ne xi zo ma gu xa gi möihu nu'u ma'ra ya gamfi,

¹⁶ hindu tsaya di umba njamödi Jö, ne di api da max'ahu,

¹⁷ da 'ra'ahu ar hoga mfödi, ne da xok'a ri dahu gi pöthwu ár m'ui ár Dada ma tsi Hmu Hesukristo 'bu hár nsunda.

¹⁸ Di apa Jö n'ehe da yot'a ri mfenihu gi pöhu xiñho te gatho di to'mhu ngetho xi zonkagihu, ne gi pöhu tengu ár nzatho ne ár döta ya ñho da 'raju xka m'uhwihu, nuya xta ñ'emuihu.

¹⁹ Ne di apabi gi pöhu tengu ár döta ár ts'edi mpə ha ri mfenihu. Getnu ar döta ts'edi xi utkagihu,

²⁰ nú'mu bi japi bi nte man'agi ar tsi Hmu Hesukristo, ne bi guxa habu xki t'ahwi nu'u xi du, ne bi 'ñexa hár ñ'eí núnú mhets'i habu bi 'buwhiö.

²¹ Ne bi umba n'ar döta nsu töta gatho ya ndö, nu'u hö yá ts'ut'wi, nu'u ja yá ts'edi, nu'u ja yá nsu, ne gatho nu'u nhomba yá thuhu har ximhai, töte ár nsu nuya payu ne hiñham'u da göts'i.

²² Ne bi hnuxa da ndö gatho nöö te jawa ne 'buí, ne bi 'ñex'ö ngu ár ñöhxmu ar nijö.

²³ Ha nu ar nijö jwatwabi da nxoge ár ndo'yo, ha nunar tsi Hmu jwatwabi da nxoge gatho nöö te ja ne te 'buí.

2 Nu'ahu xka m'ehmöhu mam'et'o ha ya ts'oki, ne ngi 'buhi har ts'om'ui, pontho hinge ngi tehü, ha nupya Jö xi 'ra'ahu n'ar 'ra'yo te.

² Ngi 'buhi njap'u ngetho ngi temfu ár m'ui ar ximhai. Ne ngi pepabihu ár ndö ya ts'ondöhi, pe'sa ár ts'edi har ndöhi, ne pumbyá mfeni ya me'sku.

³ Mam'et'o gathogihu ngu 'bu'u n'ehe, ndi umbabihu gatho nöö mi ne ma ndo'yo, ne ndi othu gatho nöö mi benga ma mfenihu. Jange nuju honse ár kwé Jö ndi tq'mhu, ngu to'ma nu'u hinxi ñ'emui.

⁴ Ha Jö xa döta ár nhwëki ne xa bi mökagihu.

⁵ Jange ngu bi japi bi nte man'agi ar tsi Hmu Hesukristo, njap'u nuju n'ehe, bi 'raju n'ar 'ra'yo te, ngetho xki m'e ma tehü har ts'oki, pontho ngu xta tumhöhu, ne Jö bi hwëgagihu, bi 'raju ar mpoho.

⁶ Ne ngu bi guxa ar tsi Hmu Hesukristo, njap'u bi guxkagihu n'ehe, ne bi 'ñexkagihu ga 'buwhihu mhet's'i.

⁷ Bi 'yotkagihu njap'u, mi honga nuya pa di 'ñep'u da födi hangu ar ñho xi hwëgagihu, bi ko ár mu'i ba penkagihu ar tsi Hmu Hesukristo.

⁸ Ngetho Jö bi hwëgagihu ar mpoho nú'mu nda ñ'emuihu. Himbi pokagihu ma ts'edisehu, gehnu n'ár nt'uni Jö.

⁹ Hinto xi pose yá hoga 'befi. Nu'mu bi njap'u, tsə da 'ñexhmö ár nsu 'mu.

¹⁰Jö go bi mengi bi hyógagihu ma'ra'yo ngetho di n'at'wihu ar tsi Hmu Hesukristo, ne njap'u nga othu nö'o ar ñho xki 'yegagihu Jö nga othu.

**Nunár ndöte ar tsi Hmu Hesukristo
bi 'yot'a ar ñhogamui**

¹¹Jange nu'ahu hingar xodyohu, beñhu mam'et'o hinge xki thus'ahu ar nsegi ha ri ndo'yohu ngu pe'sa ya xodyo. Jange mi eñ'ahu ngar ts'oktehu, mödi nunar nseginu mi huxase ya jö'i.

¹²Mam'et'o hinge ngi 'buhwihu ar tsi Hmu Hesukristo, ngi 'buwu yap'u. Hinge ngar menguhu Israel, ne hinge ndi 'ñep'ahu nuya ñhöt'i xki nkohwi'. Hinte ngi to'mhu, hinge ngi pöhu Jö, ngi 'busehu har ximhai.

¹³Mapa'ö ngi 'buwu yap'u xka hyehu Jö. Ha nupya xka ñ'emuihu ar tsi Hmu Hesukristo, xi ja'ahu xka kwathu, ngetho bi nö'ma ár ji har pont'i.

¹⁴Nuje dar xodyohe ne nu'ahu hingar xodyohu, nú'mu mi du ar tsi Hmu Hesukristo bi text'a ar jödo nt'utsa xki 'wegagihu. Njap'u nda za ngar n'ada ar hninihu ne nga ñhogamuihu n'a ngu n'a.

¹⁵Nú'mu mi ts'utwa ár ndo'yo har pont'i, ge'mu bi hwata ar nt'utsa, ngetho bi hñökwa ár ts'edi ya 'bepate ne gatho yá nt'umbi. Mi yoho ya hnini bi hyoka n'ase, ngetho n'at'wu teñ'iö ba e ar hogam'ui.

¹⁶Gehnu har pont'i bi hwata ar nt'utsa mi pe'sa nu'u yoho ya hniniyu, bi mhödi ne bi

ñhogamuiwi Jö, ngetho bi n'atwi ndo'yo'ü ar tsi Hmu Hesukristo.

¹⁷Jange ar tsi Hmu Hesukristo ba hönkagihu ar hoga mhö xta ñhogamuiwihi Jö, nu'ahu ngi 'buwu yap'u, ne nuje ya xodyo ndi 'buhe get'utho.

¹⁸Ngetho bi ungár te ma tsi Hmuwu Hesukristo, gathogihu ngu ya xodyo ne nu'u hingya xodyo, da tsä ga kuthu habu bi 'bu Jö ma Dadahu, ngetho di 'buhwihu ár Hñö Jö mahyegi xi t'akagihu.

¹⁹Jange nupya hingar n'añ'ohu, ne hingar nzohohu. Gar menguhu ár hnini Jö ngu gatho nu ma'ra ya gamfi, ne yá bötsi'ihu n'ehe.

²⁰Ne mahyegi di 'buwu här nijö Jö 'yo di thoki. Numa tsi Hmuwu Hesukristo ñhehwi ar mydido. Nuje yá mpotegihe ne nu ma'ra yá m'ehni Jö, di janguhe ár wa ar jödo.

²¹Gathogihu ya gamfi di njanguhu n'ar ngu thoki, 'yo di hets'i mahyetho ya do, ne da ho n'ar nijö xint'axi ngetho n'at'wi di 'buhwihu ar tsi Hmu.

²²Ngu'ahu ne nguji di n'at'wihu ar tsi Hmu Hesukristo, ne di 'yo di tehü mahyegi gatho ma'ra ya gamfi, ga tsoñhu ngu ár nijögihi Jö habu 'bu ár Hñö.

**Ar 'befi bi t'umba ar Pablo
da hñö'spa ar hoga mhö
nu'u hingya xodyo**

3 Nuga ar Pablo, di owa har fädi ngetho di zo'ahu ár hoga mhö ar tsi Hmu Hesukristo nu'ahu hingar xodyohu.

²Zage gi pöhu bi hwëgagi Jö ar 'befi ga hös'ahu ar hoga mhö.

³Jö bi utkagi nö'ö hinxki fö mam'et'o, ngu xta ot'ahü n'a tsi tui.

⁴Nu xki néhu ma gi pöhu tengu dí pödi nö'ö himi fö mam'et'o, tema nda 'yot'a ma tsi Hmuhu Hesukristo.

⁵Nunar mfeninu xki jwatatho, hinte ma jö'i xki t'uti, ngu xi utwabipyä ár Hñö Jö yá hoga mpote ne yá m'ehni Jö.

⁶Xi t'utkagihe, nu'u hingya xodyo mahyegiwi nu ma'ra, ma da hñöngä ya ñho n'ehe, ne da n'adar ndo'yowi ya xodyo. Ne da ñhehwí yá ñhöt'i pes'u, ngetho mi 'yo ar hoga mhö mi mhö, bi jamfi ar tsi Hmu Hesukristo.

⁷Nunar mhö'ö Jö bi hñuxkagi ga mö. Bi njap'u ngetho bi hwëgagi ár nt'uni, ne nunár döta ts'edi bi mpe ha ma mui.

⁸Xi t'aka nunar 'befinu, mödi hinda tsä ga ñhux'be nu ma'ra ya gamfi, di ko ya hñai. Xi nhwëgagi nunar 'befinu, ga hö'spabi nu'u hingya xodyo ya hoga mhö nöngä gatho ya ñho pe'sa ar tsi Hmu Hesukristo, hingi tso xoge ma mfenihu.

⁹Ne ga ot'wa ar 'ñu gatho nö'ö tema xki benga Jö nda 'yot'e ne xki 'ñögi, nú'mu hinxki hoktho gatho nö'ö te japyä.

¹⁰Ne njap'u da nheki hár nijö nuya ár nzeyé ár mfödi Jö, ne da bö nu'u togo bi the yá nsu ne nu'u togo bi the yá ts'edinu mhets'i.

¹¹Gehnu ar mfeni xki benga Jö mam'et'o, m'efä bi 'ñu hár te ma tsi Hmuhu Hesukristo.

¹²Ngetho di ñ'emuihu ar tsi Hmu Hesukristo, hinga ntsuhu ne hinga ntsahu ga kwathu ga ñöwihi Jö.

¹³Jange di a'ahü, hingi tu ri muihu gi hanthu di tho ya nt'utsa ngetho di hös'ahü ar hoga mhö. Njohyahü, gehnu es'ahü ri nsuhu.

Nunar döta mhöte hingi tsä da zo ma mfenihu

¹⁴Jange di ndandihmö hár nthandi ár Dada ma tsi Hmuhu Hesukristo.

¹⁵Gehnu ár Dada togo bi umba yá te gatho ya m'ui 'bukwa har ximhäi, ne gatho nu'u 'buhnu mhets'i.

¹⁶Di apabi ngu ár nt'eni yá ñho pe'sa hár nsunda, da zet'a ri muihu hár Hñö Jö gi 'buhwihu.

¹⁷Di apabi n'ehe da m'u ha ri muihu ar tsi Hmu Hesukristo, ngetho gi jamfihu, ne njap'u gi m'athu xiñho hár mhöte.

¹⁸Ne gatho nu'ahü, ngu nu ma'ra ya gamfi, da tsä gi pöhu tengu ár nxidi, ár ma, ár ñhe ne ár ñhets'i ár mhöte ar tsi Hmu Hesukristo.

¹⁹Ne gi pöthwu nunar döta mhötenu hinto tsä da zo xiñho hár mfeni, ne xa da ziñ'ahü ár m'ui Jö.

²⁰Nsunda Jö togo pe'sa ar ts'edi da 'yot'a gatho nö'ö ne'ö, töta ár nzeyé nö'ö tsä da zo ma mfenihu ga afu. Gathonu ot'a ár ts'edi mpe ha ma muihu.

²¹Dá nsundabi ar nijö 'buhwi ar tsi Hmu Hesukristo hyax'mu ne hiñham'u da göts'i. Dá njap'u.

Di n'at'wihi ár Hñö Jö

4 Nuga di owa har fadi ngetho di mömba ár mhö ma tsi Hmuhu, di a'ahü gi 'buhü ngu di 'ñepi da m'u nu'u togo xi ts'ohni da mbötsi Jö.

² Yo gi ñ'exu, nts'a'mthohu. Pe'su n'ar hogamui ne ar ts'eti, ne gi mhöhu n'a ngu n'a.

³ Nu'ahu gi n'asehu ngetho n'ada ár Hñö Jö 'bu ha ri muihu. Jange umba ri muihu gi pe'su n'adar mfeni, ne gi 'buhu n'ar hogam'ui.

⁴ Ngetho di n'adar ndo'yohu, n'adár Hñö Jö 'bu ha ma muihu, jangu xi ts'onkagihu n'ehe ga pe'su n'adar ndo'mi.

⁵ N'adar tsi Hmu di zohu, n'ada ma ñ'emuihu, ne n'adar xixthe xta höñhu.

⁶ N'adar Jö togo ma Dadahu gatho nu'u di 'buhu. Ár ts'edi hexkagihu, ne 'rakagihu ár mfats'i di gathohu, ne 'bu ha ma muihu.

⁷ N'a ngu n'a bi hwëgagihu ar tsi Hmu Hesukristo n'ar hogant'uní ngu ár nt'eníö.

⁸ Jange bi thogi ngu mönga ár T'ofo Jö habu enö:

Ar tsi Hmu bi ntöte ne bi boxa mhets'i, bi zixa nu'u xki döhö, ne bi hyemba ya nt'uní ya jö'lí.

⁹ Te di bonga nö'ö enö bi boxa maño mhets'i. Ne da 'ñenö, nö'ö mi 'bu mhets'i ba kökwa har ximhai.

¹⁰ Nö'ö togo ba e har ximhai bi mengi bi boxa man'agi har ngöxa mhets'i, ne njap'u bi hyexta ár nsunda xoge nö'ö xi thoki.

¹¹ Gese bi 'ñexö'ra ngu yá mpote, ma'ra yá m'ehni, ma'ra nda mömba ár hoga mhö, ma'ra da mfa'yo ha yá nijö, ma'ra da utwa ár mhö Jö.

¹² Gathoyu faxte da ñoxa ár ñ'emui ya ku, ne da mepa Jö'u n'ehe. Ne njap'u da te ar nijö, gehnu ár ndo'yö ar tsi Hmu Hesukristo.

¹³ Njap'u ga jwahu gatho ga pe'su n'adar ñ'emui, ne ga pöt**wabihu**

xiñho ár T'u Jö. Ga tsoñhu ga ñhogajö'ihu, ne gatho ga ñhehwihu ár m'ui ar tsi Hmu Hesukristo.

¹⁴ Hindi hnöökagihu ya t'ulo bötsi hingi pötetho, to gatho tså da kadi da mewi temba yá jamfi. Nuya jö'iyu ju ar nhemhñö ne ya ts'omfeni japa ya ku da denga nö'ö hingi ho.

¹⁵ Nö'ö ma ga othu, ga teñhu nö'ö majöni ne ga pe'su ar mhöte. Njap'u da ñoxa ma jamfihu, ne ga ñhehwihu ar tsi Hmu Hesukristo togo ár ñökhmu ar nijö.

¹⁶ Nunar nijö hömba ár ts'edi ar tsi Hmu, ne njap'u n'a ngu n'a ya ku 'yo di maxa ma'ra, ngu ar 'befi xi t'umbabi. Ne 'yo di te, ne da me'sa yá ts'edi tengä ar mhöte.

Ar 'ra'yo m'ui t'akagihu ngetho di 'buhu ar tsi Hmu Hesukristo

¹⁷ Di 'bep'ahu hár thuhu ma tsi Hmuhu, gi hyehu gi tembathohu yá m'ui nu'u hinxi ñ'emui, ngetho hinte mañho beñ'u.

¹⁸ Xi me yá ñö, hingi ne da hnöñ'u ar te unga Jö, ngetho hinte pö'u ne xi got'a yá mui.

¹⁹ Bi 'be yá mfeni, bi ñ'ent'atho'u bi 'yot'a gatho nu'u ya ts'oki mi ne'u, ne gor johya'u da 'yot'a nö'ö xints'otho.

²⁰ Ha nu'ahu hinxi ut'ahu njap'u ar tsi Hmu Hesukristo,

²¹ nu'mu xa majöni xka 'yohu nö'ö xi möñlö, ne xka 'yoxu nö'ö xa majöni ut'ö.

²² Nö'ö ar m'ui ngi pe'su maham'u, hyehup'u n'agitho. Ngu n'ar ze dutu k'othu 'yeñhup'u, xi zu ar ts'o'yo, kate ot'a ar ts'oki.

²³ Hyehu da n'a'yo ri muihu ne ri mfenihu.

²⁴Ne 'buhu nunar 'ra'yo m'ui xi t'a'ahu, ngu n'ar 'ra'yo he gi hyehu xi thoki di hñoxa Jö, xa majöni ar hogajö'i ne xint'axi.

²⁵Jange hyehupu ar nhemhñö. Mönhu nö'ö majöni nú'mu gi ñöwi ri ñ'owihu, ngetho di n'adar ndo'yohu n'a ngu n'a.

²⁶Nu'mu da mbo ri kwehu, yo ma da hya'ahu ri mfenihu gi 'yothu n'ar ts'oki. Ñhogamuihu, yo gi to'mhu da tho ar pa.

²⁷Yo gi hofu da hya'ahu ar ts'ondöhi.

²⁸Nö'ö togo mar bë, dá hyepu ar mfë. Dá hyonga n'ar hoga 'befi, ne njap'u da me'sa teme da mfaxkwi nö'ö togo hinte pëts'i.

²⁹Yogar ts'onehu, hyoñhu hanja gi ñöhu xiñho, ne njap'u nu'u togo da 'yox'ahu da mats'i ne da numañho.

³⁰Ne yo gi tsothwu ár mu*ui* ár Hñö Jö. Xi thus'ahu ngu n'ar nkohi, ne xta zonga ar pa da ts'iñ'ahu, da fötho yá böts'iihu Jö.

³¹Hyehu

u

 gatho ar ntsotmui, ar kwe, ar nt'utsa, ya mhafi, ya ts'ate, ne gatho ya ts'omfeni.

³²Nö'ö xiñho gi 'yothu, ñhogajö'iihu n'a ngu n'a, mpe'su ar nhwëki mpuñhu n'a ngu n'a, ngu ar tsi Dada bi pumgagihu mi unga ár te ar tsi Hmu Hesukristo.

'Buhu xiñho ngetho yot'ahu Jö

5 Umba ri muuihu gi temfu ár m'ui Jö, ngetho go yá hmöka böts'iihu.

²'Buhu gi mhöhu n'a ngu n'a ngu bi mökagihu ar tsi Hmu Hesukristo. Bi gutka ma thaihu nú'mu mi unga ár te har pont'i, ngu n'ar m'oñhu yuni xiñho m'o'spa Jö.

³Nu'u xka jamfihu, yo gi bengwihu n'ar jö'i nö'ö hingo ri nthötihu, yo gi benthu nö'ö xints'oho, yo xa gi möhu ar bojö, hingi noñhu nuya ts'okiyu. 'Buhu ngu di 'nepi da m'u n'ar gamfi.

⁴Yo gar ts'onehu, yo gi ñöhu ñ'entho, yo gi ñ'önt'uhu, ngetho hingi ho da 'yot'a njap'u ya gamfi. Nö'ö xiñho gi 'yothu, umfu njamödi Jö.

⁵Pöhu xiñho hinda ma da yut'a da ndöwi ar tsi Hmu Hesukristo bi 'buhwi Jö, gatho nu'u 'bengwi ya jö'i, nu'u tñenga ar ts'oki, ne nu'u xa mö ar bojö, pontho ndöñ'u.

⁶Yo ma gi ñhehu togo da hya'ahu ya nemhñö, ngetho nuya ts'okiyu japi da e ár kwe Jö da zuu nuya me'sku.

⁷Jange yo gi ñ'owihu nu'u togo ot'a nuya ts'o'befiyu.

⁸Mam'et'o ngi 'buhu har 'bexui, ha nupya gi 'buhwihu ar tsi Hmu har hyats'i. 'Buhu ngu nu'u 'yo hár hyats'i Jö.

⁹Ngetho nuya 'bu har hyats'i, ár Hñö Jö fat's'i da ñhogajö'i, da me'sa ar hogam'ui, ne di mönga nö'ö majöni.

¹⁰Umba ri muuihu gi 'yothu nö'ö numañho ar tsi Hmu.

¹¹Ne yo gi temfu yá 'befi nu'u togo 'bu har 'bexui, hinte ár ñho. Nö'ö gi 'yothu, xipabihu hingi ho nö'ö pe'u.

¹²Ngetho n'ar m'etsa ga noñhu nö'ö ot'u ñ'ontho.

¹³Ha nu'mu da t'e'spa ar ñot'i nuya ts'o'befi pe'u, nu'mu hö, da födi tema di bonga nuya te pe'u, ngetho har ñot'i ka nhekinqu xoge.

¹⁴Jange xi t'enö njawa:

Nu'ge gi öhö, nuhu,
ponga nup'ü hár t'agi nu'ü xi du,
ne ar tsi Hmu Hesukristo da
yot'a'i.

15 Pöhü xiñho hanja gi 'buhu.
'Buhu ngu nu'ü pe'sa yá mfödi,
hingi 'buhu ngu nu'ü hinte pödi.

16 Yo gi huhu, umba ri muihu gi
'yothu nö'ö xiñho, ngetho nuya payu
di 'buhu xints'otho.

17 Yo gi ñhehutho, umba ri muihu
gi pöhü nö'ö ne Jö gi 'yothu.

18 Yo gi ntihu, ngetho ar mihi
ma da ja'ahu gi nts'oju. Nö'ö xiñho
gi 'yothu, hyoñhu xa di ziñ'ahu ár
Hñö Jö.

19 Nú'mu gi ñöhu, noñhu ya hoga
nsädi, ya jöhnö ne ya hoga thuhu.
Tuthwu ne gi 'yent'a ri muihu gi
xathu Jö.

20 Gatho nö'ö di 'ñep'ahu, umfu
njämödi Jö ar Dada hár thuhu ma
tsi Hmu Hesukristo.

N'othu n'a ngu n'a ri kuhu

21 Ngetho gi tsufu ar tsi Hmu,
ñ'othu n'a ngu n'a.

22 Behñöhü xka nthöthu, 'yothu ri
dömesehu ngu gi othu ar tsi Hmu
Hesukristo.

23 Ngetho ar döme gehnu ár ñökhmu
ar 'behñö, ngu ar tsi Hmu Hesukristo
ár ñökhmu ar nijö, ne ar nijö gehnu ár
ndo'yo ar tsi Hmu togo ár Pohote.

24 Jange ngu ar nijö ota ar tsi Hmu
Hesukristo, njap'ü nuya 'behñö da
'yot'a gatho nö'ö te da xipa yá döme.

25 Dömehu, mö ri 'behñöhü ngu
ar tsi Hmu Hesukristo bi mö ár nijö,
ne bi unse ár te bi poho.

26 Bi du, ne njap'ü bi hnögagihu
ma ts'okihu, mi xuga ma muihu ndi
o'sfu ne ndi othwu ár mhö.

27 Bi xugagihu ne nda 'babgagihu
hár nthandisë ngu ár nijö xa nzätho,
hinte xi jaxt'i ne hinxi guxt'i, da
thandi dar nt'axi ne xa 'bui xiñho.

28 Njahüp'ü nu'ahu gar dömehu
n'ehe, möhu ri 'behñöhü ngu gi
möse ri ndo'yohu. Nö'ö to mö ár
'behñö, mhöse n'ehe.

29 Ngetho hinto utsase ár ndo'yo,
gi pöhü 'wini ne su, jangu ar tsi
Hmu Hesukristo su ar nijö.

30 Geju ár ndo'yogihu ar tsi Hmu
Hesukristo, ne n'a ngu n'a dar n'a
xenigihu ár ndo'yo'lö.

31 Jange enga hár T'ofo Jö, ar
ñ'oho da zop'ü ár dada ne ár nönö,
ne da m'uhwi ár 'behñö, ne nuya
yohoyu ma da n'atho.

32 Xa xi ñhembi nunar nt'utinu,
mödi nuga di heka ar tsi Hmu
Hesukristo ne ár nijö.

33 Jange ma ga xi'ahu: N'a ngu n'a
möhü ri 'behñöhü ngu gi mhösehu,
ne nuya 'behñö dá 'yota yá döme.

6 Bötsihu, 'yothu ri menguhu
ngetho gi 'buhwihu ar tsi
Hmu. Gehnu xiñho'ö.

2 'Yothu ngu mönga ár mhö Jö habu
enö: 'Ñe'sfu ár nsu ri dada ne ri nönö,
gehnu ar 'bet'o 'bepate ñöt'ahu ar ñhöt'i.

3 Nunar ñhöt'inu mö gi pe'sa n'ar
hogam'ui ne gi 'bukwa nzeye ya pa
har ximhäi.

4 Ha nu'ahu gar dadahu ne nu'ahu
gar nönöhü, yo gi pomfu ár kwë ri
bötsihu. Hñöjwu nö'ö hingi ho ne
uthwu ár 'nu ar tsi Hmu.

5 Nu'ahu gi m'egohu, 'yothu ri
hmuhuwa har ximhäi. 'Ñe'sfu ár
nsu, ne tsit'a ri mui gi pefu, to da
'ñenö gi pefu ar tsi Hmu Hesukristo.

6 Mpéhu xiñho, hingi honse nú'mu
hant'ahu ri hmuhu gi ne gi kohu

xiñho. Ngu yá 'bego'ihu ar tsi Hmu Hesukristo, di tsit'a ri muihu gi 'yothu Jö.

⁷Xa gi nesehu gi mpehu, hing jangu gi pefu n'ar jö'i, 'yothu wande gi pepabihu ar tsi Hmu.

⁸Beñhu, nunar tsi Hmu ma da 'ra'ahu ar njut'i, ngu nö'ö ar ñho xka 'yothu n'a ngu n'a, wa gi 'ñehu ri hmuhu, wa gar hmuhu.

⁹Nu'ahu gar hmuhu, 'yot'wabihu ar ñho ri 'begohu, yo gi pihu.

Beñhu, nu'ahu ngu'u bi 'bu n'a ri Hmuhu mañö mhets'i, ne nö'ö hingi hwanta ya jö'i.

Ga hehu ar he xi 'raju Jö ngu n'ar ndogu

¹⁰Nupya tsi kuhu, gi hömfu ár döta ts'edi ar tsi Hmu, gehnu da zet'a ri muihu.

¹¹Ngu ñhoka n'ar ndogu di ma har tuhni, njap'u nu'ahu n'ehe, hyehu ar he xi 'ra'ahu Jö, da max'ahu gi tsethwu yá nhemhñö ar ts'ondöhi.

¹²Ngetho hindi ntunkwihi ma mijö'ihu. Di ntoxkwihu nu'l'u pe'sa yá nsu, ne pe'sa yá ts'edi, ne ya ndö har 'bexui nuya payu, ne gatho nuya ts'ondöhi bi nsang'a mañö har ndöhi.

¹³Jange hyehu xiñho nö'ö ar he tuhni xi 'ra'ahu Jö, ne gi tsethu nuya pa gi thohu ya thogi. Ne xki ntötehu, yo ma gi ñhehu da hyom'ahu hai.

¹⁴Jange umba ri muihu gi tsethu, ne gi pe'su nö'ö majöni ngu n'ar böti' xka nguthu xiñho, ne ar hogajö'i ngu n'ar hebojö tak'ahu.

¹⁵Ngu su yá wa n'ar ndogu da za da ñ'o xiñho har tuhni, njap'u nu'ahu n'ehe, ñhoju habu gatho gi

möhu gi mömfu ár mhö Jö unga ar hogam'ui.

¹⁶Ne gi pe'su ar jamfi, ngu n'ar nthäki gi tajwu gatho yá nk'ahni ngu ya tsibi bi emp'ahu ar ts'ondöhi.

¹⁷Gi suhu ar mpoho, ngu n'ar fuibojö da dak'ahu ri ñöhu. Ne gi hñöhu ár mhö Jö, ngu n'ar ndojwai 'ra'ahu ár Hñö Jö.

¹⁸Ne hyax'mu hinda za'ahu gi 'yafu Jö gi hömfu ár ts'edi ár Hñö. Hingi tsaya gi to'mthohu da max'ahu. Hinge honse nu'ahu, 'yafu da maxa gatho nu ma'ra ya gamfi n'ehe.

¹⁹'Yapabihu Jö da maxkagiga n'ehe. Nu'mu xka ñö, da t'aka tema ga mö. Ne hinga ntsu ga zo ya jö'i, ne da zo yá mfeni nunar hoga mhö hinixki fö mam'et'o.

²⁰Jange nuga dar m'ehnidi di mönga ar hoga mhö, ne xi thutka nuya bojöyu. 'Yafu Jö da maxkagi hinga ntsu ga mönga nunar hoga mhönü, ngu xiñho ga ñö.

Ya ngöxanzengwa

²¹Di peñ'ahu ma hmöka ku Tikiko, gehnu da xi'ahu tema di pefi ne tengu di thokwa. Nu xta zomp'u, nuhu ngu n'är hoga 'bego ar tsi Hmu.

²²Jange di peñ'a'ihup'u da met'ahu tengu di 'buhewa, ne da hup'a ri muihu.

²³Jö ar Dada ne ar tsi Hmu Hesukristo da jöp'ahu mahyegi gatho nu ma'ra ya ku, gi 'buhu ter entho, gi mhöhu n'a ngu n'a, di pewi ar jamfi.

²⁴Jö da hwék'ahu yá ñho, gatho nu'ahu gi möhu ar tsi Hmu Hesukristo ha n'ar mhöte hingi thege. Dá njap'u.